

3. Стратегія національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020 роки : Указ Президента України "Про Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016–2020 роки" від 13.10.2015 р. № 580/2015. *Офіційний вісник України*. 2015. № 83. С. 7.

4. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді : Додаток до наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 р. № 641.

5. Katunarić V. Civic education in the European countries. *Metodika* 18 (1/2009), 188–202.

6. Morales L. Nearly all Americans Consider Military Service "Patriotic". URL: <http://news.gallup.com/poll/108646/nearly-all-americans-consider-military-service-patriotic.aspx> (дата звернення: 01.10.2018).

Надійшла до редколегії 29.10.2018 р.

УДК 351.85

СУЧАСНІ МОДЕЛІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ КУЛЬТУРИ В РОЗВИНЕНИХ КРАЇНАХ СВІТУ

Борисенко Д. В.,

*аспірант кафедри політології та філософії,
Харківський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління,
м. Харків*

Досліджено провідний закордонний досвід реалізації державної політики у сфері культури. Визначено основні моделі реалізації державної політики у даній сфері.

Ключові слова: державна політика у сфері культури, культура, європейський досвід, моделі, політика, фінансування.

Borysenko D. V.,

*Postgraduate Student of Politology and Philosophy Department,
KRI NAPA, Kharkiv*

MODERN MODELS OF STATE CULTURAL POLICY IMPLEMENTATION IN DEVELOPED WORLD

The advanced international experience of state cultural policy implementation has been researched. The basic models of implementing state policy in the field have been identified.

Key words: state cultural policy, culture, European experience, models, policy, diplomacy, financing.

Постановка проблеми. Сьогодення диктує нові умови функціонування та організації діяльності держави в усіх сферах життя. Одним із ключових об'єктів державної політики розвинених країн світу є сфера культури, оскільки саме культура формує своєрідне "обличчя" та авторитет країни, створює її позитивний образ на міжнародній арені. Окрім цього, в сучасному суспільстві саме культура та міжкультурний діалог покликані об'єднувати людей різних національностей, віросповідань та традицій. Між тим, державна політика в сфері культури в Україні має здебільшого безсистемний та декларативний характер. Виходячи з цього актуальним є узагальнення зарубіжного досвіду формування та реалізації державної політики у сфері культури і розробка рекомендацій щодо його можливого застосування в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження стосовно проблем реалізації державної політики у сфері культури проводили такі західноєвропейські та американські вчені, як Г. Хілдман-Чартран, Д. Адамс, В. Болто, А. Голдбард, Е. Еверітт, Ч. Лендрі, К. Мак-Кохи, С. Манді, Ф. Мата-© Борисенко Д. В., 2018

расо та ін. Узагальненню принципів державного управління у сфері культури присвячені роботи таких українських авторів, як В. Андрущенко, О. Берегова, Ю. Богуцький, О. Гриценко, І. Дзюба, М. Жулинський, В. Карлова, С. Пахлова, К. Соколов, А. Флієр, Ю. Якимець, та ін. У той же час систематизація та узагальнення сучасного закордонного досвіду поки що залишається поза увагою як іноземних, так і вітчизняних науковців.

Метою статті є узагальнення провідного досвіду реалізації державної політики у сфері культури, а також визначення можливих шляхів його застосування в Україні. Виходячи з поставленої мети, необхідно вирішити такі **завдання**:

- визначити найбільш поширені моделі реалізації державної політики у сфері культури,
- виділити найбільш доцільну модель реалізації державної політики у сфері культури з точки зору її застосування в Україні.

Виклад основного матеріалу. Державна політика у сфері культури як окремий вид діяльності з'являється в Європі наприкінці XVIII ст. за часів Французької Революції. Але визначення даного терміну було надано лише у 1967 р. в Монако на круглому столі ЮНЕСКО. У доповіді “Політика у сфері культури – попередні міркування” під державною політикою у сфері культури було вирішено розуміти “комплекс операційних принципів, адміністративних і фінансових видів діяльності та процедур, які забезпечують основу дій держави у сфері культури” [16, с. 5, 7]. Говорячи про засади та принципи цієї політики, зазначимо, що перший план діяльності у цій сфері в ЄС з'явився після довгих років розробок та був прийнятий Європейською Комісією лише в 1977 р.

Реалізація державної політики у сфері культури передбачає розподілення адміністративних, фінансових, структурних та творчих ресурсів між суб'єктами, залученими до даного процесу. При цьому вони повинні прагнути до досягнення спільних, заздалегідь визначених цілей. А. Востряков виділяє такі основні умови до формування таких цілей:

1. Цілі діяльності центрального уряду повинні співпадати з інтересами регіональних і місцевих органів управління, а також з інтересами основних стейкхолдерів у даній сфері.

2. Цілі держави повинні співвідноситися з реальними можливостями вибору суб'єктів, що залучені до процесів реалізації політики у сфері культури.

3. Реалізація політики у сфері культури завжди передбачає дії щодо матеріально-технічного та творчого забезпечення функціонування культури.

4. Політика у сфері культури передбачає розподілення ресурсів, як фінансових, так і адміністративних, структурних, людських та творчих.

5. Така політика обов'язково передбачає планування, яке є процесом підготовки держави до участі в культурній діяльності та плануванні розподілу ресурсів [7].

Цілі державної політики у сфері культури європейських країн формуються саме на основі таких підходів. Між тим, самі цілі можуть істотно відрізнятися. Так, зокрема, вони можуть бути спрямовані на:

- збереження культурної спадщини (музейні колекції, історичні будівлі, живопис, фольклор тощо);
- розповсюдження культурного продукту (фінансування вистав, гастролей, субсидування вартості білетів, видавничої та медіа діяльності, заходи, спрямовані на розширення аудиторії, тощо);
- сприяння різноманітних проявів творчості (як роботі митців, так й іншого персоналу, який бере участь у творчому виробництві);

- моніторинг відповідності політики у сфері культури проголошеним цілям і завданням;
- підготовку менеджерів для сфери культури;
- мистецьку освіту [7].

Проте, аналізуючи досвід державної політики у сфері культури в розвинених країнах, слід сказати, що базовим критерієм розрізнення діючих моделей є принцип фінансування культурної сфери.

Як зазначають канадські вчені Г. Шартран і К. Маккахі, основні моделі реалізації державної політики у сфері культури будуються навколо специфічних способів діяльності держави, формально представлених такими ролями, як держава-інженер, держава-натхненник, держава-патрон, держава-архітектор [15, с. 43–80]. Розвиваючи цю тезу, українські науковці виділяють чотири моделі державної політики у сфері культури, в яких держава, відповідно, бере на себе роль – “інженера”, “помічника”, “мецената” і “архітектора” [6, с. 10].

Як відзначає Г. Онуфрієнко, “державо-інженер” одноособово зосереджує у своїх руках фінансові ресурси на розвиток культури й підтримує ті види, жанри і творчі напрями, які так чи інакше обслуговують інтереси політичної системи. Політика держави у сфері культури в цьому разі повністю залежить від офіційної лінії правлячої партії або групи. Наслідки такої системи відомі – повне підкорення мистецтва ідеологічному диктатові держави [11, с. 58–68].

Говорячи про “державо-інженера”, слід зазначити, що яскравим прикладом втілення цієї моделі є СРСР. Відзначимо, що така модель розвитку культури існувала впродовж всієї радянської історії. Головні ознаки радянської політичної системи – монопольна ідеологія та партійна диктатура. Починаючи ще з 1917 р. культуру використовували як інструмент впливу на людську свідомість. Основним критерієм оцінки культури була ідейна спрямованість. Митці повинні були виконувати лише розпорядження політиків.

У 1953 р. було створено Міністерство культури СРСР та відповідні міністерства союзних республік, які культивували бюрократичні механізми в культурній політиці. Загалом, політика будувалася таким чином, щоб відбувалося масове залучення до офіційно організованої культурної діяльності. Більше 30 років ця система була непорушною і ґрунтувалася на певних складових, а саме: будівництво централізованої системи управління та ідеологічного контролю, а також створення державних культурних установи, спрямованих на просвітництво.

Так, колишній перший секретар ЦК КПУ та заступник Голови Ради Міністрів СРСР П. Шелест у своїх спогадах називає члена Політбюро і секретаря ЦК КПРС з ідеології М. Суслова “несусвітнім шовіністом”, який проводив політику злиття мов і народів, а також запровадив термін “єдиний радянський народ”, який має єдину культуру, сповідує партійні постулати [14, с. 23].

Ще з 1930-х рр. офіційно ліквідовано творчі об’єднання, на заміну яким прийшли творчі спілки. Саме таку контролюючу форму було обрано задля того, щоб невелика кількість людей могла керувати більшістю членів спілки. Єднання культурних діячів на практиці означало повну політизацію мистецтва [9].

Масові виключення зі спілок та подальша еміграція свідчить про репресивний характер радянської культурної політики. Англійський історик Норман Дейвіс зазначає, що “радянські репресії породили шире прагнення створити незалежну високу культуру, спрагли пошуки духовних та естетичних цінностей, невідомі більшості вільних країн. Аморальність офіційної політики виробила свої власні моральні антитіла” [3, с. 1134].

“Держава-натхненник” або “помічник”, у свою чергу, підтримує культурну сферу фінансово шляхом узгодження дій з підтримки з недержавними інституціями, установлюючи при цьому податкові пільги для різноманітних корпорацій, приватних осіб, благодійних організацій і фондів, які самі вибирають для себе об’єкти меценатства. Матеріальне становище митців і закладів культури залежить від смаків і бажання таких незалежних спонсорів. Мова у даному разі йде про політику, яка характерна для США.

Американська модель базується на принципах філантропії, а саме, передбачає передачу коштів закладам культури без очікування отримати щонебудь натомість. Саме через уявлення суспільства, що культура не повинна бути під впливом держави, управління і контроль здійснює опікунська рада конкретного закладу культури. Так, наприклад, “Федеральне агентство “Національний фонд мистецтв” має обмежене фінансування, основну частку дають приватні спонсори, фонди та фізичні особи [13].

У США немає міністерства культури. Саме неприбутковим мистецьким організаціям адресується Федеральна фінансова підтримка [10]. Також у країні відсутній план розвитку культури для всієї держави. Існують урядові агенції, які мають свої окремі бюджети. Взагалі у США є три щаблі сприяння мистецтву: федеральний, штатів і місцевий [10].

Об’єктом політики у сфері культури у США вважаються Arts – високе мистецтво та Humanities – сфера гуманітарного плану (суспільні науки, мистецька критика, освіта тощо), де безумовної підтримки потребує Arts, а вибіркової – Humanities [12]. Вартими державної підтримки визначено театр, класичну музику, пластичні мистецтва, музеї. До сфери Humanities належать бібліотеки, немистецькі музеї, які підтримуються іншими органами. У США держава обмежується лише фінансовою підтримкою, яка є єдиним важелем у проведенні політики у сфері культури. Національний фонд підтримки мистецтв, Національний фонд підтримки гуманітарної сфери, Інститут музейних і бібліотечних служб, Департамент внутрішніх справ США опікуються культурною спадщиною. Їм не підпорядковано жодного закладу культури, а кошти виділяться не тільки від державних інституцій, але й з недержавних джерел фінансування. Приватні організації зазвичай опікуються відомими культурними закладами та проектами, які піднімають престиж і рекламують діяльність спонсорів [2].

Марк Дж. Девідсон Шустер, відомий американський спеціаліст у сфері економіки культури, відзначає, що фундація є недержавною некомерційною організацією, що має власний фінансовий фонд, власну програму, керується власним наглядовим чи адміністративним органом і діє в культурній, релігійній, освітній чи іншій сфері шляхом надання матеріальної підтримки іншим некомерційним організаціям [19]. Законодавство стимулює діяльність фундацій, спонсорів, благодійників. Запроваджується пільгове оподаткування за принципом “simplicity encourages giving” – “нескладність підтримує пожертвування”, тобто простота закону стимулює благодійні внески. Цей механізм залучення недержавних структур та фінансів до підтримки культури в Америці здобув назву Public – Private Partnership (PPP), тобто “суспільно-приватне партнерство”. Багато американських фахівців вважають принцип PPP базовим для американської моделі [20, с. 15–117]. Культурну сферу підтримують великі корпорації, фінансуючи напряму чи через власні фонди, такі як Фонд Форда, фундація “Кока-кола” та ін. За даними Національного центру статистики благодійності (NCCS), у США зареєстровані понад 1,5 млн некомерційних організацій, до яких входять громадські благодійні організації,

приватні фонди та інші види некомерційних організацій, у тому числі торгово-промислові палати, студентські братства і громадянські ліги [17]. Директор з міжнародного розвитку американської Національної фундації мистецтв (NEA) Пенні Оджеда зазначає, що на розвиток некомерційної культури щороку у США виділяють загалом близько 3 млрд дол. [10].

У США існує практика підтримувати конкретні проекти. У цьому випадку гроші рідко надаються самим митцям, а відшукуються структури чи бізнесмени, які мають досвід організації та проведення прибуткових культурно-мистецьких акцій [18]. Культурні проекти проводяться добре продумано з комерційної точки зору, тому покривають більшу частку витрат із зароблених коштів. Як ми бачимо, ефективність американської моделі залежить від трьох складових: благодійність, розвинутий приватний сектор та вміння знаходити спонсорів самостійно.

Говорячи про “державу-патрон” або “меценат”, відзначимо, що найяскравішим прикладом втілення цієї моделі є Великобританія, в якій відбувається швидке реагування на зміни у мистецтві та підтримуються різноманітні культурні інновації. Фінансування розподіляється через опікунів, що їх призначають до складу відповідної Ради з відома керівництва держави, але котрі виконують свої обов’язки незалежно від інтересів правлячої партії. Уряд, у свою чергу, лише визначає загальну суму дотацій на культуру. Тим самим, діячі мистецтв та культурні установи захищені від незаконної цензури чи прямого політичного тиску. У Великобританії держава прагне дотримуватися балансу між державним і приватним фінансуванням культури. Давньою традицією в країні є підтримка культури саме приватним сектором.

Що стосується саме державної підтримки, то здійснюється вона через Культурну Раду (Arts Council). Не дивлячись на те, що Культурна Рада – це самостійна організація (третина Ради формується з представників мистецького середовища), тим не менш, діє вона від імені держави й отримує кошти для підтримки організацій культури від Департаменту культури, медіа та спорту (DCMS) уряду). Основна увага прикута до розвитку нових мистецьких форм і нових аудиторій. Майже 80 % загального бюджету Культурної Ради виділяється на підтримку більше ніж 1000 культурних закладів та організацій. Алгоритм співпраці виглядає наступним чином: спочатку відбувається укладання контракту на три роки, довгострокове планування діяльності та подальша співпраця.

І, нарешті, як відзначає в доповіді європейська група експертів, четверта модель, “ґрунтується на існуванні сильної адміністрації в сфері культури на центральному рівні, адміністрації, яка понад своїх прямих витрат на підтримку культурного розвитку, відіграє і роль спонукаючої і координуючої сили в діяльності всіх партнерів по культурному житті, зокрема, регіональних і місцевих спільнот. Цей орган є своєрідним мотором, він з повагою ставиться до концепцій творців, до програм, які розробляють керівники організацій культури. Підтримка та фінансування розподіляються не довільно в тиші кабінетів чиновниками, а на основі думок спеціалізованих комісій, до складу яких входять експерти та незалежні фахівці” [4].

У сучасних “державо-архітекторах”, яскравим представником якої є Франція, рішення про підтримку культури, розміри та адресність фінансування ухвалюють профільні міністерства на основі проведення широких громадських консультацій.

Наприклад, у Франції, на практиці все виглядає таким чином: за даними Європейського Союзу та експертними оцінками 2005 р. державні установи

культури у Франції отримували з державного бюджету 100 % фінансування, що складає 80 % загального бюджету культурної сфери [<http://www.insee.fr/en/default.asp>]. У той же час у Франції не забувають і про благодійні організації та фонди [<http://www.insee.fr/en/default.asp>]. За статистичними даними таких фондів у Франції нараховувалося 120 до 2003 р., а на сьогоднішній день їх кількість зросла більше ніж на 30 %. Особливості французького законодавства такі, що кожна компанія може створити свій фонд підтримки культури та соціальної сфери. При цьому вона може вираховувати до 60 % від суми внеску на користь соціальної сфери та культури безпосередньо з суми прибуткового податку (не з бази оподаткування). В загальній сумі – до 5 % від обороту компанії [5, с. 10]. Тож, маючи багатоканальне фінансування, французька культура є не просто однією з найвизначніших у Європі, а ще й викликає неабиякий науковий інтерес.

Також зазначимо, що в деяких європейських країнах діє змішана модель. Наприклад, від “держави-архітектора” запозичено фінансування культури через канал міністерства або іншого державного органу, а від “держави-помічника” – надання податкових пільг для приватних осіб та благодійних організацій, які виступають у ролі меценатів. Прикладом такого поєднання є Австрія. У країні державне фінансування здійснюється на трьох рівнях: федеральному, регіональному та муніципальному. Загальна сума щорічних субсидій від федерального уряду складає приблизно 2 млрд євро, що складає 0,81 % загального державного бюджету [<http://www.culturalpolicies.net/web/countries.php?pcid=1040>]. При цьому частка витрат на культуру від центрального уряду складає приблизно 30 %. Інші кошти надходять від регіонального та муніципального рівнів. На кожен рівень припадає близько 600–700 млн євро [8]. На федеральному рівні фінансування має декілька каналів: Міністерство науки, освіти і культури, Міністерство міжнародних відносин, Федеральна Канцелярія. Усі кошти зосереджуються у відділі культури, який з 1997 р. базується у Федеральній Канцелярії.

Австрійське законодавство передбачає пряму і непряму державну підтримку культури і мистецтва. Пряма підтримка, згідно з федеральним законом 1988 р. (зі змінами і доповненнями 1997 р.), передбачає необхідні кошти в бюджеті для підтримки “сучасного мистецтва, його духовних пошуків і розмаїття” (субсидії, гранти, закупівлі, позики, виплату комісійних, премії). Непряма, в свою чергу, спирається на низку законодавчих положень про соціальну та фіскальну політику, систему соціального захисту митців, захист авторських прав (прямі та непрямі виплати – бібліотечні відрахування), стимулювання бізнесу до фінансування культури шляхом податкових пільг [1]. Але сферу культури Австрії підтримують також і приватні бізнес-компанії, яким, у свою чергу, надаються податкові пільги [8].

Наприклад, найбільшою статтею витрат центрального бюджету в Австрії є виконавське мистецтво (46,6 %). У свою чергу, в Італії, Нідерландах, Швейцарії – переважають витрати на музеї, архіви і архітектурні пам’ятники (до 44 %). Найважливішою статтею витрат у багатьох країнах є витрати на бібліотеки: у Данії – близько 70 %, Великобританії – близько 60 %, Швеції – близько 40 % [12].

Говорячи про вибір моделі національної політики у сфері культури для нашої держави, насамперед потрібно притримуватися своїх традицій політичних, суспільних. Для України, на нашу думку, можливим є варіант поєднання різних моделей або комплексний підхід (модель). Так, можна

застосовувати підходи “французької” моделі, за якої держава контролює виділення фінансування, при цьому існує допомога органів влади на місцях. У “американській” моделі можна запозичити систему оподаткування: митці та некомерційні організації мають бути звільнені від податків повністю або частково, а для приватних підприємців та корпорацій необхідно впровадити систему пільг. Відносно “британської” моделі, то прикладом для української держави може бути факт збільшення коштів на сферу культури в державному бюджеті.

Таким чином, держава обов’язково повинна фінансувати культуру через відомства, побічно вникаючи у розподіл фінансів (через ради мистецтв, експертні комісії, тощо), водночас підтримуючи розвиток культури незалежно від інтересів правлячої партії. Залучення спонсорів повинно стати невід’ємним джерелом фінансування культури, але при цьому державі необхідно рекомендувати об’єкти меценатства задля того, щоб мистецтво не страждало від суб’єктивних смаків та фінансових можливостей приватних осіб, благодійних фондів і корпорацій.

Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямку.

Дослідження довело, що у світі існують чотири основні моделі реалізації державної політики у сфері культури: “держава-інженер”, “держава-натхненник” або “помічник”, “держава-патрон” або “меценат”, “держава-архітектор”.

Їх аналіз та порівняння довело, що оптимальним варіантом для нашої країни є поєднання найкращих аспектів різних моделей політики у сфері культури. Використання найкращих здобутків з досвіду різних країн дозволить Україні сформувати свою власну систему у сфері культури на різних рівнях та комплексно підійти до вирішення всіх питань, пов’язаних з культурною політикою. Саме таке бачення нової державної політики у сфері культури надасть змогу сформулювати конкретні принципи для успішного розвитку культури, вирішити проблеми модернізації правових умов, фінансової підтримки, інвестиційно-стратегічного розвитку.

Таким чином, Україні необхідно вже сьогодні закласти фундамент для вибудовування нової політики у сфері культури. Наявність різних джерел фінансування, сприяння меценатству і спонсорству, державно-приватне партнерство – це і є ті інструменти, які потрібно використовувати, розробляючи свої власні підходи щодо реалізації державної політики у сфері культури. Водночас, процес реалізації повинен мати певні стратегічні цілі за такими напрямками, як програми ініціатив, моніторинг політики та визнання культурних пріоритетів. Державна політика в сфері культури не можлива без власного політико-правового інструментарію. Саме він і стане предметом для подальших досліджень.

Список використаних джерел:

1. Абанкина І., Абанкина Т., Осовецкая Н. Финансирование культуры в европейских странах: обзор подходов и методов. URL: <http://www.strana-oz.ru/print.php?type=article&id=1102&numid=25> (дата звернення: 01.10.2018).
2. Гриценко О. Культурна політика: Концепції й досвід : навч. посіб Київ : Ін-т держ. управ. і самовряд. при Кабінеті Міністрів України, 1994. 60 с.
3. Дейвіс Н. Європа: Історія / пер. з англ. П. Тарашук, О. Коваленко. Київ : Основи, 2000. 1464 с.
4. Доклад зарубежных экспертов о культурной политике России. *Культурная политика России. История и современность. Два взгляда на одну проблему* / Отв. ред. И. А. Бутенко, К. Э. Разлогов. Москва : Либерия, 1998. С. 193.

5. Золотова Л. Модели и практики спонсорства и фандрейзинга во Франции. *Культура и бизнес: формулы сотрудничества (материалы исслед.)*. Москва, 2005.
6. Кам'янець А. В. Культурная політика і сучасна культурна ситуація. *Орієнтири політики у сфері культури*. Москва, 1994. С. 10.
7. Востряков Л. Е. Культурная политика: концепции, понятия, модели. URL: <http://www.cpolicy.ru/analytics/80.html> (дата звернення: 01.10.2018).
8. Золотова Л., Дербенева А., Вяткина Е. и др. Модели и практики спонсорства и фандрейзинга в Австрии / Ин-т политики в сфере культуры России. URL: <http://www.cpolicy.ru/issledovania.html/austria.html> (дата звернення: 01.10.2018).
9. Муха А. Національна Спілка композиторів України (історико-аналітичний нарис). URL: <http://www.composersukraine.org/index.php?id=115> (дата звернення: 01.10.2018).
10. Оджеда П. Гармония мистецтва й грошей. *Тиждень*. 2011. 7 верес.
11. Онуфриенко Г. На перепутье: развитие культуры и механизмы власти. *Свободная мысль*. 1991. № 15. С. 58–68.
12. Пояснювальна записка до проекту Кодексу законів України про культуру. URL: <http://www.rada.kiev.ua> (дата звернення: 01.10.2018).
13. Твердохлебов Н. И. Некоторые аспекты культурной политики правительства США. *Культура в современном мире: опыт, проблемы, решения* : информ. сб. Москва: Изд-во РГБ, 1994. Вып. 9. С. 17.
14. Шелест П. Все, що скоїться, я передбачав. *Україна*. 1990. № 23. С. 23.
15. Chartrand H. H., McCaughey C. The Arm's Length Principle and the Arts. An International Search for Model of Support. M. C. Cummings Jr & J. M. D. Schuster (eds). N.-Y. : American Council for Arts. 1989. P. 43–80.
16. Cultural Policy: A Preliminary Study. Paris : UNESCO, 1969. P. 5, 7.
17. How many nonprofit organizations are the rein the U.S.? URL: <http://grantspace.org> (дата звернення: 01.10.2018).
18. Laurie M. Corporate Funding of the Arts. *A Reports to Salzburg Seminar "Economics of the Arts", December 1993*. 120 p.; 2014 state of the nonprofit sectorsurvey: national results. URL: <http://catalog.foundationcenter.org> (дата звернення: 01.10.2018).
19. Schuster M. J. D. American Foundations, a Model For Europe? *Keynote speech to CIRCLE Round Table, Budapest*. 1994. March. 84 p.
20. Schuster M. J. D. The Interrelations Between Public & Private Funding of the Arts in US. *Journal of Arts Management And Laws*. 1985. Vol. 14. No 4. P. 15–117.

Надійшла до редколегії 29.10.2018 р.

УДК 351.71

ЗАКОНОДАВЧІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНІ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Лаврентій Д. С.,
аспірант

*Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського,
м. Київ*

У статті досліджуються проблемні питання формування і розвитку нормативно-правової бази щодо формування і реалізації механізмів державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я в Україні, а також обґрунтовуються напрями удосконалення інституційних принципів щодо сприяння їх реалізації та визначаються засади щодо зміни концептуальних підходів до розв'язання проблем, пов'язаних із забезпеченням конституційного права громадян України на медичну допомогу та доступу до якісних медичних послуг.

Ключові слова: державно-приватне партнерство, сфера охорони здоров'я, медичні послуги, механізми державно-приватного партнерства.

© Лаврентій Д. С., 2018